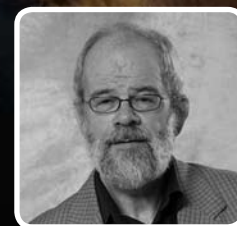

Praten over boeken ..... meer leesplezier!

Peter Los

In het Edux-leesproject AVI 30 staat centraal dat alle kinderen binnen 30 maanden vlot leren lezen en dat zij lezen met plezier. Het leesplezier van de kinderen proberen we o.a. te vergroten door op de scholen aandacht te besteden aan een rijke leesomgeving met een gevarieerd boekenaanbod en door het praten over boeken te stimuleren. In dit artikel ligt hierop het accent. De suggesties die gegeven worden zijn bruikbaar als korte afsluiting (5-8 minuten) van een leesles, waarin de kinderen vrij hebben gelezen. Speciaal aanbevolen voor scholen die het BAVI-lezen hebben ingevoerd en voor scholen met een leescircuit.

Waarom praten over boeken?

Het praten over boeken is sterk gepropageerd door de Engelse kinderboekenschrijver Aidan Chambers. Hij beschrijft in zijn leescirkel drie onlosmakelijk met elkaar verbonden activiteiten, waarbij de leerkracht steeds helpt, ondersteunt en stimuleert in wisselwerking met de kinderen:

1. Keuze: de kinderen moeten uit een rijk, aantrekkelijk aanbod kunnen kiezen, dus ook uit tijdschriften (National Geographic Junior, Zo zit dat, Kidsweek, Kidsweek Junior), stripboeken, ge-

schiedennisstripboeken (bijv. Van nul tot nu), mooie informatieve boeken, gedichtenbundels, kookboeken die passen bij kinderboeken (van Roald Dahl, van Otje, van Vos en Haas), kinderencyclopedieën, jeugd atlanten enz.

- 2. Lezen:** de kinderen moeten de tijd krijgen om veel zelf te lezen en om vaak voorgelezen te worden; rooster daarvoor voldoende tijd in.
- 3. Reageren:** de kinderen moeten worden uitgedaagd om mondeling of schriftelijk te reageren op wat ze gelezen hebben. Chambers is benieuwd naar de ervaringen die kinderen hebben bij het lezen van boeken. Die wil hij horen. Daarbij gaat het hem niet alleen om de inhoud, maar vooral ook om hoe kinderen het boek hebben beleefd en hebben gewaardeerd. Door deze leeservaringen met elkaar in de klas te delen, worden kinderen gestimuleerd om meer te lezen en ook andere boeken te gaan lezen.

Uit de praktijk

Marlies, leerkracht van groep 8 trekt aan het einde van de leesles een briefje uit de 'topboekenpot': het gaat om een boek van Jacques Vriens: 'Meester Jaap maakt er een puinhoop van.' De leerling vertelt

op een kruk voor de klas kort over het boek en wat zij ervan vond; ze maakt reclame voor het boek. Daarna mogen de kinderen een rondje vragen stellen. De juf vraagt wie het boek ook gelezen heeft en wie het wil gaan lezen. De aandacht is groot; je merkt dat deze wijze van werken routine is geworden.

Odette, leerkracht van groep 6 heeft voorafgaand aan het lezen in een circuit op het bord de vraag geschreven: "Wat zou je zelf ook graag eens willen meemaken?" Het kan gaan om een tekst of een illustratie. Aan het einde van de les komt uit ieder leesgroepje een leerling naar voren. Een jongen die een jeugdboek heeft gelezen, laat een circuspiste zien en zegt graag naar een circusvoorstelling te willen gaan. Een leerling die een sprookjesboek heeft gelezen, zegt: "Ik zou wel eens in de wolken willen staan." Een leerling met een prentenboek: "Ik zou best eens op dit schip willen zijn (een vliegdekschip)." Een leerling met een informatief boek: "Ik zou wel eens in de bak van deze vrachtwagen willen zitten en er zo willen uitglijden." De leerkracht herhaalt de wens van de kinderen en voegt daaraan toe: "Vertel eens." Zo worden de kinderen uitgenodigd te zeggen waarom ze dat graag willen meemaken. De kinderen die voor de klas komen zijn eraan gewend om hun boek te laten zien en om titel en schrijver te noemen. Enkele leerkrachten van De Morgenster: PRATEN OVER BOEKEN levert ons en de kinderen enorm veel leesplezier op en mede daardoor goede leesresultaten.

Suggesties om met kinderen te praten over boeken

- Deel een kopie van een illustratie uit een boek uit en laat de kinderen schrijven of vertellen wat ze denken dat er op het plaatje gebeurt, in welke situatie de hoofdfiguur op het plaatje zich bevindt, bij wat voor boek het plaatje hoort, ...
- Woorden verzamelen in een potje die kinderen tegenkomen in hun boek, zoals moeilijke woorden, grappige woorden, onaardige woorden, lieve woorden of kleuren. De pot kan bijv. iedere week gevuld worden met een andere soort woorden. Na het lezen wordt er "gegrabbeld" naar vier woorden. Het woord wordt besproken: wat betekent het, uit wat voor boek zou het woord kunnen komen enz. De leerling die het woordje in de pot heeft gedaan, laat zien uit welk boek het komt en vertelt kort in welke context het woord voor kwam.
- Een paspoort maken over een hoofdpersoon uit een boek en daarin de belangrijkste eigenschappen vermelden, maar natuurlijk ook persoonlijke kenmerken én een zelf getekende pasfoto.
- Een spannende zin of alinea uit een boek voorlezen en de kinderen laten vertellen wat er verder zou kunnen gebeuren, waar het zich afspeelt enz.
- Een korte boekenbeurt geven over informatieve boekjes, met de vraag: wat kun je ons in twee minuten vertellen of leren over wat je net gelezen hebt in jouw infoboekje.
- Een prentenboek uitspelen (Wij gaan op berenjacht). Dit prentenboek namaken op een doek, tekeningen verven en de tekst zelf laten typen door kinderen. Erg leuk! Maar dan uiteraard wel koppelen aan een crea-activiteit.
- De kinderen bedenken een nieuwe titel bij hun boek.
- Uitwisseling over de vraag: aan wie zou je het boek dat je net hebt gelezen graag willen doorgeven om het ook te lezen? Of: ken jij mensen die dit boek ook heel mooi zouden vinden?
- Met de kinderen uitwisselen of er een held in hun boek voorkomt en of ze net zo zouden willen zijn als die held, of juist niet.
- De leerkracht vestigt de aandacht op een nieuw boek door het even toe te lichten, er een stukje uit voor te lezen en te vertellen waarom hij/zij er zelf zo van heeft genoten.
- Vooraf een thema afspreken dat straks centraal staat: bijv. vriendschap, verhuizing, avontuur; daarover een fragment voorlezen, vertellen, uitwisselen.
- Gebruik maken van de eerste drie basisvragen van Chambers; in zijn boek "Vertel eens" worden deze vragen uitgewerkt en worden ook andere vragen genoemd. De vragen zijn: Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek?* Wat vond je niet leuk, mooi of goed? Wat vond je moeilijk of onduidelijk?
- Speciaal voor de midden- en bovenbouw: het bespreken van de tien rechten van de lezer en deze ook ophangen in de groep. Als tegenhanger voor oudere kinderen: de acht regels om lezen de kop in te drukken (ook leuk als idee voor een ouderavond over lezen). De rechten van de lezer en hun acht tegenhangers zijn te vinden in "Actief met boeken" van Brasseur.

De tien onaantastbare rechten van de lezer (Daniel Pennac, 1993)

1. Het recht om niet te lezen
2. Het recht om bladzijden over te slaan
3. Het recht om een boek niet uit te lezen
4. Het recht om een boek nogmaals te lezen
5. Het recht om wat dan ook te lezen
6. Het recht om zich te identificeren met een personage
7. Het recht om waar dan ook te lezen
8. Het recht om 'stukjes' na te lezen
9. Het recht om hardop te lezen
10. Het recht om te zwijgen

Tips voor leerkrachten om het praten over boeken een goede plaats in de groep en in de school te geven:

- Het blijkt voor veel leerkrachten lastig te zijn om steeds weer goede ideeën te vinden; verzamel de ideeën uit het team en leg ze (digitaal) vast in een lijst. Dat vraagt discipline, maar houdt het PRATEN OVER BOEKEN levendig en gevarieerd.
- Het is leuk om opdrachten voorafgaand aan het vrij lezen af te wisselen met vragen die gesteld worden na het lezen; ze hebben allebei hun sterke kanten.
- Probeer met kinderen die niet graag lezen te zoeken naar boeken die goed passen in hun belevingswereld. Een serie als "Waanzinig om te weten" is daarvoor goed bruikbaar, maar ook strips en tijdschriften werken goed.
- Op sommige scholen laat men tijdens het PRATEN OVER BOEKEN één of twee kinderen vertellen over het nieuws dat ze vandaag gezien hebben op de site van het Jeugdjournaal of gelezen hebben in de krant.
- Als er op school gewerkt wordt met logboekjes of boekenformulieren, doe dat dan gedurende enkele weken en niet een heel schooljaar lang; zorg voor variatie.
- Stimuleer de kinderen bijdragen op te hangen op het boekenprikbord in de klas: recensie, eigen gedichtje, tekening of stripverhaal bij een boek, kopie van de omslag van een boek waarop de kinderen een geeltje met een cijfer en een trefwoord kunnen plakken als ze het gelezen hebben (als er vier geeltjes hangen, wordt het boek besproken in de groep), een boekenalfabet waarop de kinderen bij iedere letter een woord mogen invullen dat bij het gelezene past. Altijd de titel van het boek en de naam van het kind erbij.
- Kinderen lezen graag populaire boeken van schrijvers die 'in' zijn, zoals Francien Oomen of Carry Slee; probeer als leerkracht om juist andere boeken voor te lezen en deze onder de aandacht van de kinderen te brengen.
- Maak gebruik van de leeservaringen van collega's in de school die veel van kinderliteratuur weten: een prachtige bron van informatie.
- Blijf dagelijks voorlezen en niet alleen als beloning voor goed gedrag!

Op woensdag 23 april 2008 wordt door EDUX de derde AVI 30-middagconferentie in dit schooljaar 2007-2008 georganiseerd over het thema 'Leesomgeving en Leesplezier'. Van harte aanbevolen!

Peter Los was senior adviseur taal/lezen bij Edux Onderwijsadviseurs. Sinds oktober 2007 is hij met pensioen.

In dit artikel zijn bijdragen opgenomen van: Marjan Bosselaar, Marlies van de Burg, Marjel Jiskoot, Thea Verbeek en Francien Zaal van basisschool De Morgenster te Sleeuwijk, van Odette Verhoef van basisschool De Regenboog te Nieuwendijk en van Lianne Kloots van 't Kompas, Werkendam.

Literatuur

Vertel eens. Kinderen, lezen en praten / Aidan Chamber. – Amsterdam : Querido, 1995

De leesomgeving : Hoe volwassenen kinderen kunnen helpen van boeken te genieten / Aidan Chambers. – Amsterdam : Querido, 1995

Actief met boeken / Philippe Brasseur. – [s.l.] : Casterman, 2003

Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 5-8, Handreiking voor implementatie, thema: De Leesomgeving, Ed Koekebacker, Masterplan Dyslexie, 2005

Van AVI naar BAVI / Monique van Alphen In: Praxis-Bulletin. – jrg. 17 *1999-2000), nr. 2 (okt.) ; p. 24-27

In één adem uit : het geheim van het lezen / Daniel Pennac. – Amsterdam : De Brink, cop. 1993.